

Slovensko združenje
paliativne in hospic oskrbe

Obravnava umirajočega

Marjana Bernot, dipl.m. s., univ. dipl. org.

Maja Ebert Moltara, dr. med.

*Dodatna znanja iz paliativne oskrbe
„Korak za korakom“*

2022

OBDOBJE UMIRANJA

... a journey from the known life of this world

... to the unknown of what lies ahead.

Obravnava umirajočega

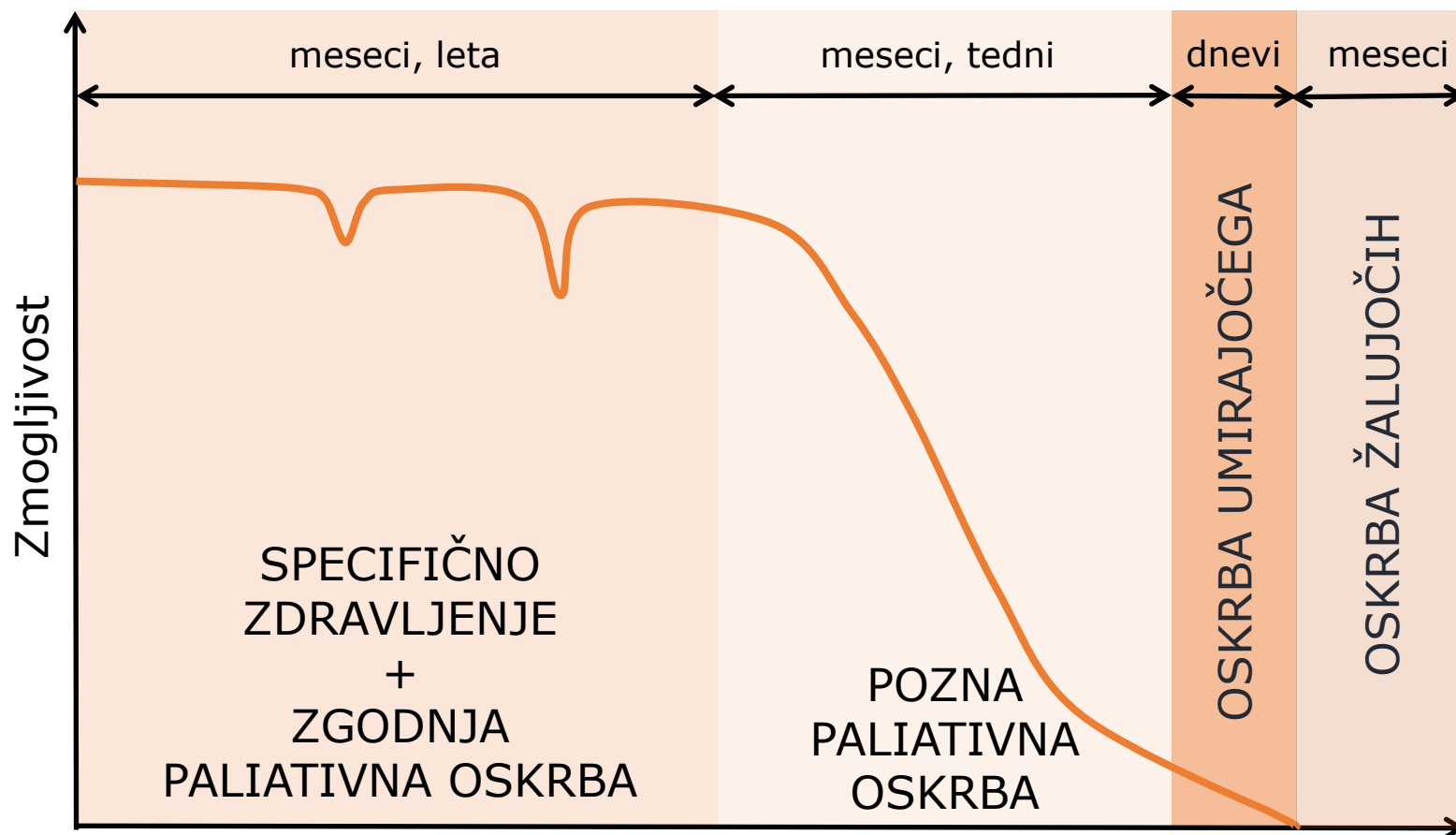
OBDOBJE UMIRANJA

obdobje oskrbe umirajočega

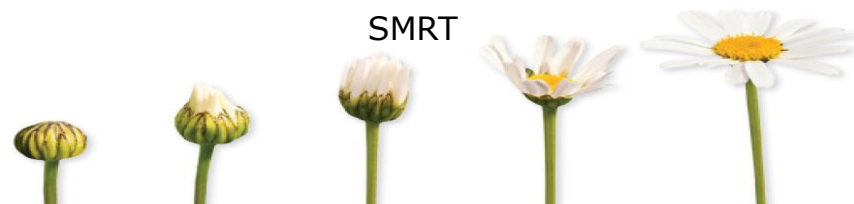
- je obdobje paliativne oskrbe, ko je smrt blizu (nekaj dni do dveh tednov)
- v telesu potekajo fiziološki procesi umiranja
- **glavni cilj:**
spokojna, neboleča in človeka dostojna smrt.

OBDOBJE UMIRANJA

Obravnava umirajočega

VPRAŠANJE „Zakaj umremo?“

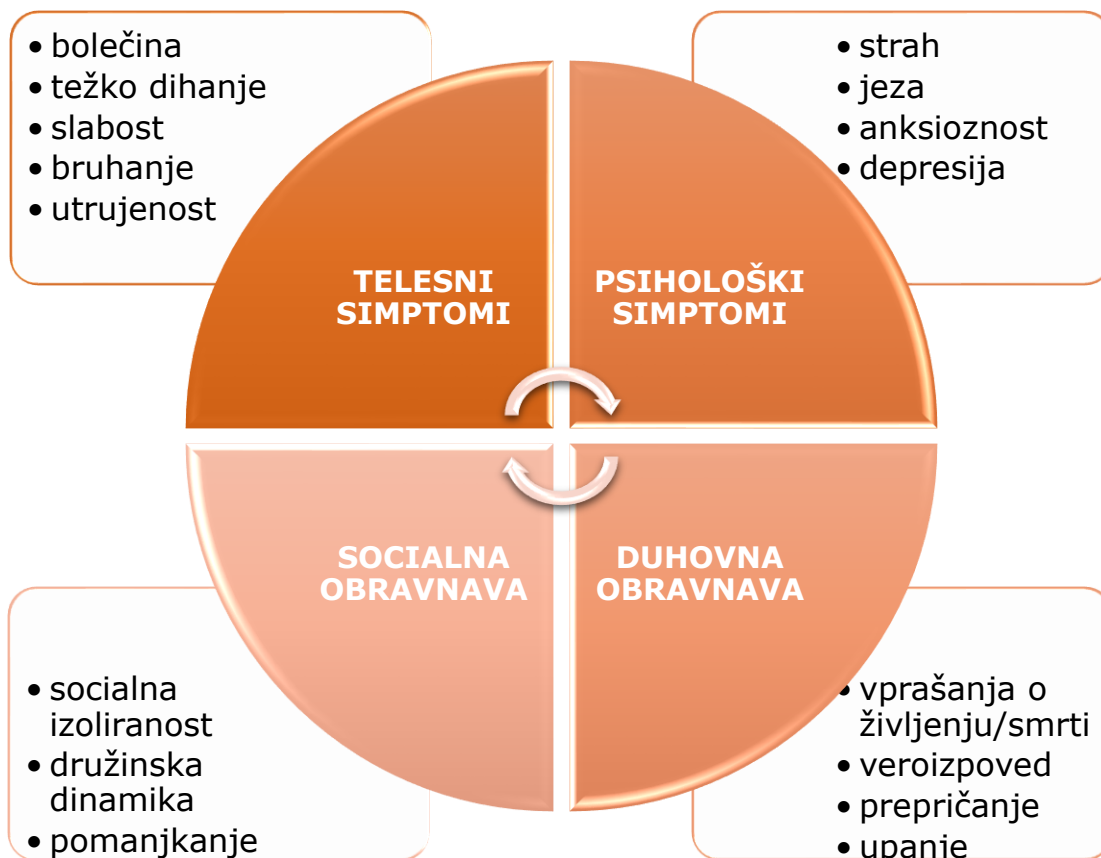
- kronični vnetni sistemski odgovor
- porušeno razmerje med anabolizmom in katabolizmom
 - negativna energetska bilanca

-
- zaradi nepopravljive odpovedi vitalnih organov

CELOSTNA OBRAVNAVA

družine

Obravnavanje umirajočega

Nivo	Prilagoditve obravnave
BOLNIK 	<p>izogibanje nepotrebni, neprijetni in invazivni postopki, ustrezno obvladovanje simptomov umirajočega, ohranjanje kvalitete in dostojanstva življenja in dostojna smrt;</p>
SVOJCI 	<p>dodatna podpora, prilagojena razlaga in seznanjenost s stanjem, pričakovanim potekom, simptomi in ukrepanjem, priložnost za slovo;</p>
MEDICINSKI TIM 	<p>izogibanje invazivni diagnostični in terapevtski postopki, ustrezno prepoznavanje in obvladovanje simptomov umirajočega; telesna, psihološka, socialna, duhovna podpora.</p>

NUJNO

RDEČE

težki TELESNI SIMPTOMI
(bolečina, dispnea, slabost, drugi hudi simptomi)
DELIRIJ
DEPRESIJA (samomorilnost)

ORANŽNO

ZAPRTJE
blažji TELESNI SIMPTOMI (nespečnost, inapetenca, utrujenost, zaspanost)
ČUSTVENE STISKE: anksioznost, depresija
PREHRANJEVANJE

ZELENO

SOCIALNI STATUS
DRUŽINA, POLOŽAJ BOLNIKA ZNOTRAJ DRUŽINE
FINANČNI STATUS
DUHOVNOST

MODRO

ZAPUŠČINA (duhovno, pravno)
SIMBOLIČNA NESMRTNOST
DOBRO POČUTJE
ISKANJE „ISKRIC“

POMEMBNO

Obravnava umirajočega

OSNOVNA NAVODILA

Področje oskrbe	navodilo
Udobje	Poskrbimo za najbolj udobno namestitev in pozicije bolnika, ustrezno prilagojeno nego kože, oči, ust, skrb za odvajanje blata in urina
Hrana in tekočina	Bolnik naj uživa hrano ter pijačo dokler in kolikor želi oziroma zmore, da mu to ne povzroča dodatnih težav
Psihološka, duhovna, pravna podpora	Omogočimo dodatno podporo vsem bližnjim, prilagojeno glede na njihove potrebe. Ne ozabimo na otroke in osebe s posbnimi potrebami.
Žalovanje	Identificirajmo osebe z povečanim tveganjem za komplicirano žalovanje in jim dodatno svetuj.

OSNOVNA NAVODILA

Področje oskrbe	navodilo
Preiskave	Omejimo intervencije in preiskave, ki v temu obdobju ne služijo uresničevanju ciljem oskrbe
Dodatna hidracija/ prehrana	Preudarno razmislimo o dobrobiti in možnih zapletih intervencij kot so parenterala prehrana in hidracija (lahko preobremenitev telesa s tekočino, več edemov, več hropenja)
Zdravila	<ul style="list-style-type: none">• Prilagodimo seznam zdravil ciljem oskrbe,• dopolnimo seznam z vnaprej predpisanimi zdravili po potrebi za pogoste simptome v obdobju oskrbe umirajočega• premislimo o najbolj optimalnih poteh vnosa zdravil

POGOSTO UPORABLJENA ZDRAVILA V OBDOBJU UMIRANJA

Zdravilo	Indikacija	vnos
morfin	bolečina, težko dihanje	s.c., p.o.
midazolam,	nemir, strah, epileptični napadi	s.c.
loarazepam	nemir, strah, epileptični napadi	s.l., s.c.
haloperidol	obsmrtni nemir, halucinacije	s.c., p.o.
butilskopolamin	obsmrtno hropenje	s.c.
paracetamol	povišana telesna temperatura	s.c., p.o., rektalno
metamizol	povišana telesna temperatura	s.c., p.o.

ONKOLOŠKI
INŠTITUT
LJUBLJANA

INSTITUTE
OF ONCOLOGY
LJUBLJANA

Zdravila za podporno in paliativno zdravljenje

3. izdaja

Projekt Metulj
za bolnike z neozdravljivo
boleznijo in njihove bližnje
www.paliativnaoskrba.si

slovensko
združenje
paliativne
medicine

POGOSTO PREDPISANA ZDRAVILA V PALIATIVNI OSKRBI

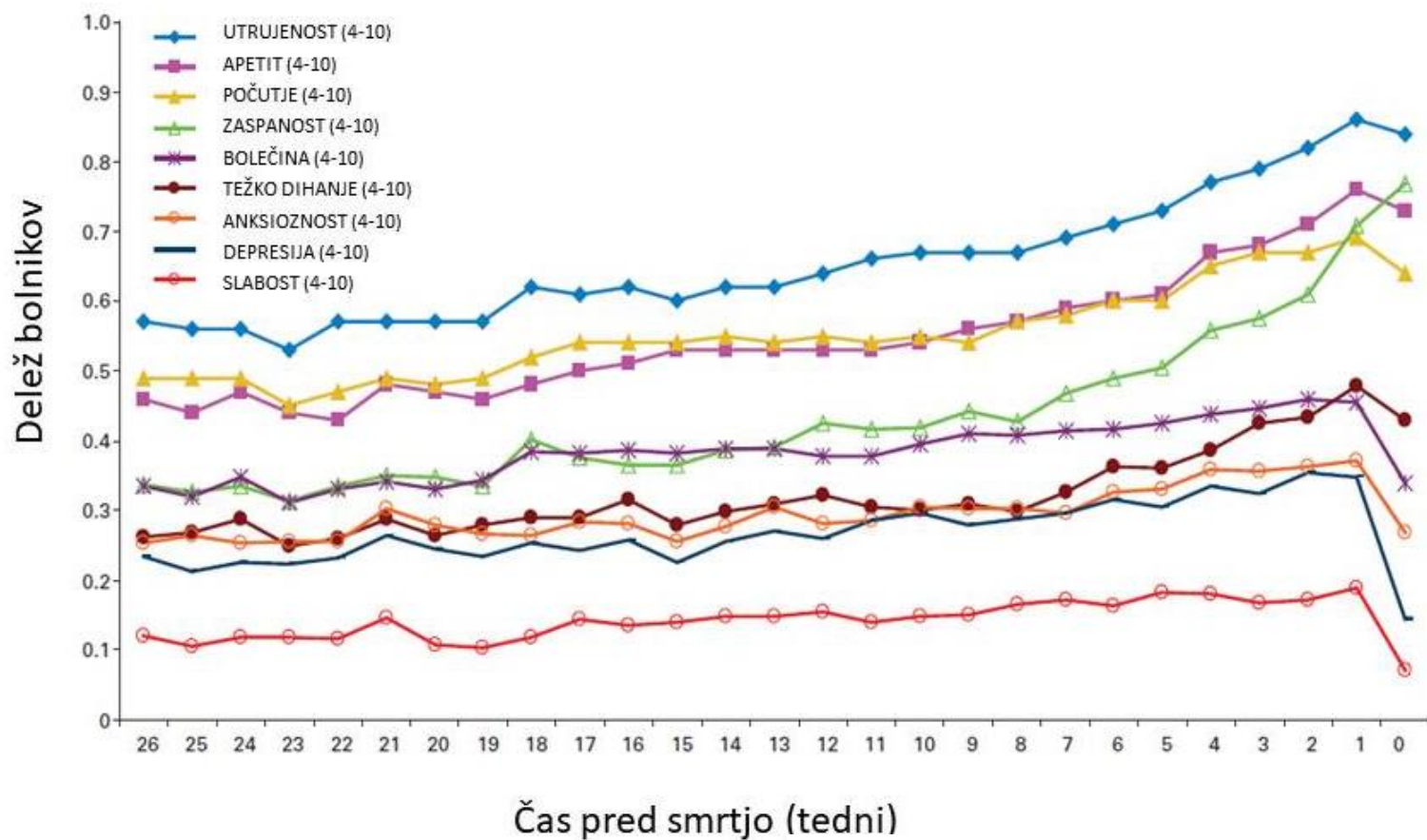
	morfin	haloperidol	lorazepam	midazolam	butilskopolamin
pot vnosa	po / sc	po / sc	sl / po	po / sc	po / sc
čas do učinka	15'-20' (sc) 15'-60' (po)	10'-15' (sc) 60' (po)	5' (sl) 10'-15' (po)	5'-10' (sc) 10'-20' (po)	10' (sc) 60'-120' (po)
trajanje učinka	3-6h	18-24h	6-72h	4h	4h
maks. odmerek	Titriraj!	30-50mg/24 ^h	6-8mg/24 ^h	20-100mg/24 ^h	40-120mg/24 ^h
neželeni učinki	zaprtje, sedacija, slabost, retenca urina	sedacija, motnje motorike, antiholinergični sindrom	sedacija, utrujenost, zmanjšana koordinacija	sedacija, utrujenost, zmanjšana koordinacija	antiholinergični sindrom midriaza meglen vid

sc = subkutano (podkožno), po = per os (oralno), sl = sublingvalno (podjezično)

Obravnava umirajočega

Simptomi skozi potek bolezni

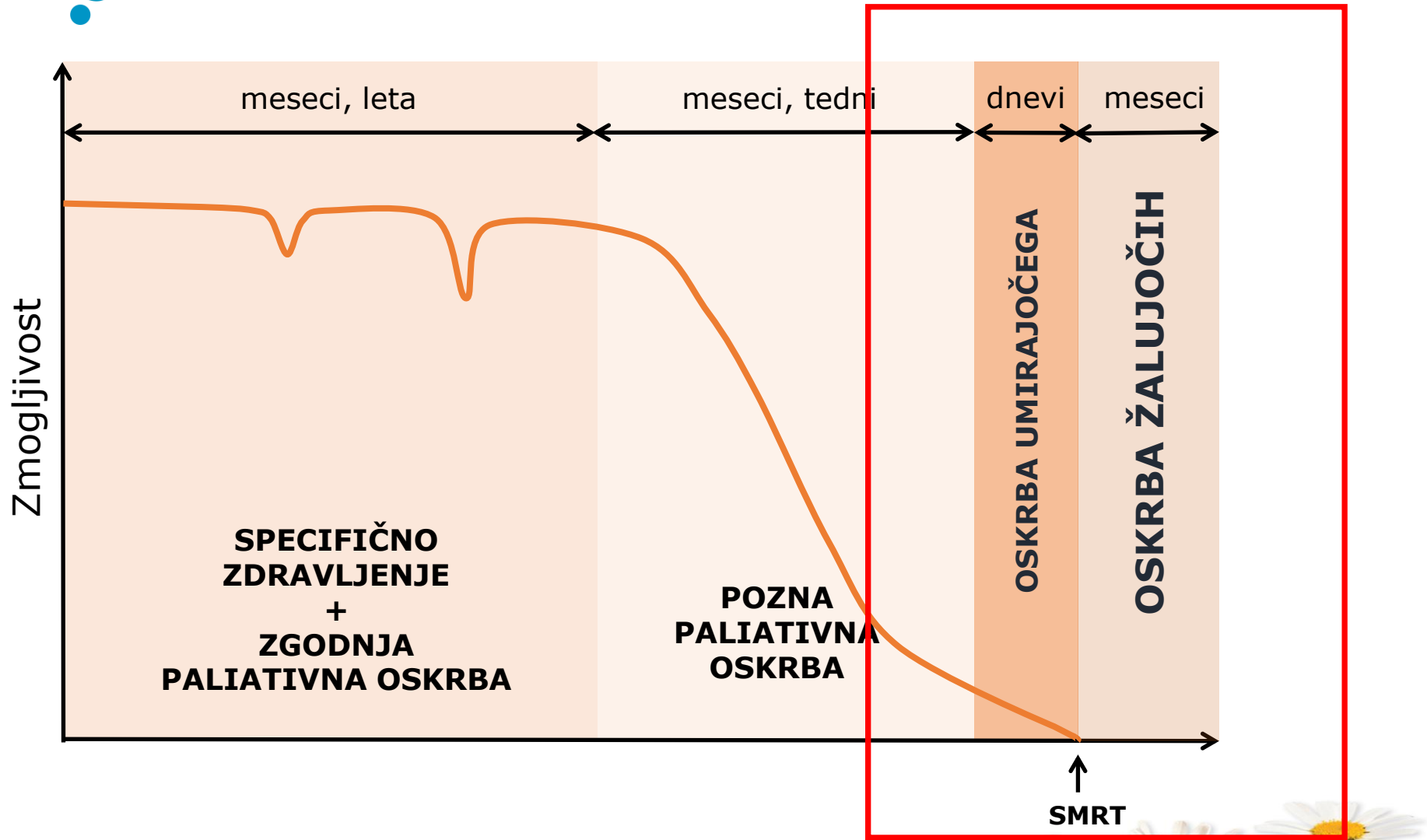

Obravnava umirajočega

PRAKTIČNO - PODPORA V OBDOBJU UMIRANJA

PRAKTIČNO!!!

*NAČRT OSKRBE
UMIRAJOČEGA
BOLNIKA
VERZIJA 1/2020*

*PREPOZNAVA
ZAČETKA
OBDOBJA
UMIRANJA*

*ZNAKI IN
SIMPTOMI
VEZANI NA
UMIRAJOČEGA
BOLNIKA*

*SPREJEMANJE
ODLOČITEV in
PRIPRAVA
NAČRTA OSKRBE*

*PODPORA
ŽALUJOČIM*

Obravnava umirajočega

TERCIARNI CENTER

REGIONALNE BOLNIŠNICE

MOBILNI PALIATIVNI TIMI

URGENTNI TIMI

**DRUŽINSKI ZDRAVNIK
S PATRONAŽNO SESTRO**

BOLNIK IN DRUŽINA

**LEKARNA, CENTRI ZA
SOCIALNO DELO,...**

DOMOVI STAREJŠIH OBČANOV

**DRUŠTVA ZA POMOČ BOLNIKOM
TER HOSPIC GIBANJA**

Projekt Metulj
Paliativna oskrba

Zgibanke in spletna stran
www.paliativnaoskrba.si
z nasveti za bolnike in bližnje

LJUBHOSPIC
Hvaležni za življenje.

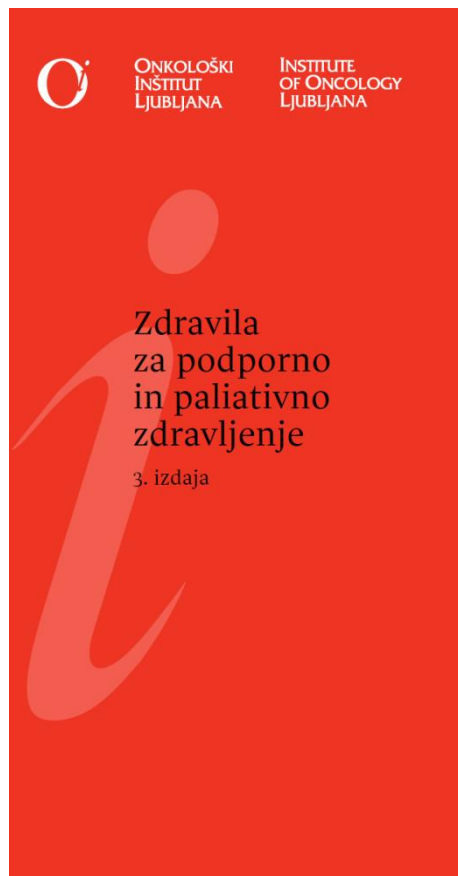
Hospic

ko-RAK.si

Društvo za paliativno oskrbo
Palias

PRIPRAVITE SI:

Projekt Metulj
za bolnike z neozdravljivo
bolezni in njihove bližnje
www.paliativnaoskrba.si

slovensko
združenje
paliativne
medicine

POGOSTO PREDPISANA ZDRAVILA V PALIATIVNI OSKRBI

	morfin	haloperidol	lorazepam	midazolam	butilskopolamin
pot vnosa	po / sc	po / sc	sl / po	po / sc	po / sc
čas do učinka	15'-20' (sc) 15'-60' (po)	10'-15' (sc) 60' (po)	5' (sl) 10'-15' (po)	5'-10' (sc) 10'-20' (po)	10' (sc) 60'-120' (po)
trajanje učinka	3-6h	18-24h	6-72h	4h	4h
maks. odmerek	Titriraj!	30-50mg/24 ^h	6-8mg/24 ^h	20-100mg/24 ^h	40-120mg/24 ^h
neželjeni učinki	zaprtje, sedacija, slabost, retenca urina	sedacija, motnje motorike, antiholinergični sindrom	sedacija, utrujenost, zmanjšana koordinacija	sedacija, utrujenost, zmanjšana koordinacija	antiholinergični sindrom midriaza meglen vid

sc = subkutano (podkožno), po = per os (oralno), sl = sublingvalno (podjezično)

Obravnava umirajočega

DOMAČE OKOLJE

ZDRAVNIK

MEDICINSKA
SESTRA

OSTALI
SODELAVCI

SVOJCI

*NAČRT OSKRBE
UMIRAJOČEGA
BOLNIKA
VERZIJA 1/2020*

*PREPOZNAVA
ZAČETKA
OBDOBJA
UMIRANJA*

*ZNAKI IN
SIMPTOMI
VEZANI NA
UMIRAJOČEGA
BOLNIKA*

*SPREJEMANJE
ODLOČITEV in
PRIPRAVA
NAČRTA OSKRBE*

*PODPORA
ŽALUJOČIM*

DOM STAREJŠIH

ZDRAVNIK

MEDICINSKA
SESTRA

OSTALI
SODELAVCI

SVOJCI

*NAČRT OSKRBE
UMIRAJOČEGA
BOLNIKA
VERZIJA 1/2020*

*PREPOZNAVA
ZAČETKA
OBDOBJA
UMIRANJA*

*ZNAKI IN
SIMPTOMI
VEZANI NA
UMIRAJOČEGA
BOLNIKA*

*SPREJEMANJE
ODLOČITEV in
PRIPRAVA
NAČRTA OSKRBE*

*PODPORA
ŽALUJOČIM*

Obravnava umirajočega

BOLNICA

ZDRAVNIK

MEDICINSKA
SESTRA

OSTALI
SODELAVCI

SVOJCI

*NAČRT OSKRBE
UMIRAJOČEGA
BOLNIKA
VERZIJA 1/2020*

*PREPOZNAVA
ZAČETKA
OBDOBJA
UMIRANJA*

*ZNAKI IN
SIMPTOMI
VEZANI NA
UMIRAJOČEGA
BOLNIKA*

*SPREJEMANJE
ODLOČITEV in
PRIPRAVA
NAČRTA OSKRBE*

*PODPORA
ŽALUJOČIM*

Obravnava umirajočega

ONKOLOŠKI
INŠTITUT
LJUBLJANA

INSTITUTE
OF ONCOLOGY
LJUBLJANA

Koordinatorstvo paliativne oskrbe

Za telefonske klice: 030 662 139

Dosegljivost: 24 ur

*Za hospitalizirane bolnike kličite po 10. uri.
V času uradnih ur vrnemo neodgovorjene klice.*

HVALA ZA POZORNOST!

dr. Maja Ebert Moltara, dr. med.
mebert@onko-i.si

Oddelek za akutno paliativno oskrbo,
Onkološki inštitut Ljubljana
Slovensko združenje za paliativno in
hospic oskrbo

